[Hanne Budtz.]

på et øjeblik, og man har jo mange forskelligartede opbygninger i de forskellige samfund. Vi kender af megen omtale sociologen Margaret Meads beretninger om de polynesiske samfund. I nogle af dem er der det udmærkede matriarkat, hvor det er kvinden, der hersker, og hvor børnene, der fødes, tilhører hende; de har det altså godt, og så er det i og for sig underordnet, hvem der er faderen. I et andet samfund ganske nær ved de omtalte øer er der meget blandede forhold, og dér er forhold mellem forældre og børn og mellem søskende, incestforhold, uhyre almindelige. I de muhammedanske samfund har man et haremssystem, hvor en mand ensidigt kan opsige ægteskabet og med det samme sætte hustruen på døren. Derfor har de muhammedanske kvinder altid set hen til vor lovgivning, hvor der var en vis beskyttelse, så man ikke ensidigt kunne blive smidt ud af et ægteskab. Vi har også hørt om de gamle nordiske samfund, hvor monogamiet var fremherskende. Martin A. Hansen skriver i „Orm og Tyr" følgende:

„At ættens religiøse syn kan have stærke matriarkalske træk, kan ikke undre, når man tænker på kvindens stærke stilling. Det aristokratiske ættesyns personifikation er ikke patriarken, men Sara, hustruen.

Ætten styrker monogamiet. Kun ægtehustruen, aldrig en fremmed kvinde, viderefører ætten. Hun er uhyre betydningsfuld, og ætten våger nidkært over hendes troskab. Sætter en kvinde en fremmeds horbarn ind i ætten, uden det opdages, er det en forfærdelig ulykke . . . Og oftest straffes den utro hustru af sin fader eller sine brødre, sjældnere af mandens æt."

Der er altså mange forskelligartede samfund; vi har også hørt om de gamle ægyptiske samfund med søskendeægteskaber, navnlig inden for overklassen. Jeg tror da ikke, at man kan leve i et samfund, uden at det ændres med tiden; men jeg tror ikke, det er muligt ved et lovpåbud at ændre det.

At vi i Danmark har andre former end ægteskabeligt samliv, ved vi, og det anerkendes på uhyre mange måder. Som det blev sagt af den foregående ærede ordfører, er der ingen i dag, der ser ned på mennesker, som ønsker at indrette sig anderledes, end det er muligt, hvis man skulle gå efter de normer, man nu engang følger gennem ægteskabslovgivningen. Jeg kan da sige, at den skattelovgivning, vi har haft i mange år med sambeskatningen, jo i allerhøjeste grad har opfordret til samliv uden indgåelse af ægteskab. Vi ved, hvor mange ægteskaber der er her i landet, men af gode grunde kan vi ikke vide, hvor mange andre former for samlivsforhold der kan være. De mennesker, der ikke ønsker lovgivningens retsvirkninger af et ægteskab — jeg tænker i høj grad på retsvirkningslovens § 2, hvor der står, at mand og hustru skal være hinanden til støtte og i fællesskab varetage familiens tarv, og at man har underholdspligt over for hinanden og over for børnene — lever altså sammen uden ægteskab, og det står dem frit for. Men hvis man ønsker at benytte sig af samfundets retsvirkninger, så anskaffer man sig altså en vielsesattest. Som justitsministeren sagde i går, er vielsesattesten samfundets godkendelse af retsvirkningerne af samlivet.

Der er vel noget inkonsekvent i at ønske at være fri for disse retsvirkninger og samtidig alligevel have lovgivning for disse forhold. Men det, der vel nok må betyde særlig meget, er, hvordan retsvirkningerne for børnene bliver i vort samfund, uanset om de bliver født inden for eller uden for ægteskab. Herom må man sige, at folketinget igennem de seneste år har gjort sig de yderste bestræbelser for at stille alle børn i samfundet lige og ens i forhold til forældrene og i forhold til samfundet. Det skete med adoptionsloven af 1957 og dernæst ved den særlige børnelov af 1961, hvorved man samlede børnenes forhold i én lov i modsætning til tidligere, hvor man havde haft én lov om børn inden for ægteskab og én om børn uden for ægteskab.

Jeg synes også, som vi var inde på i går, at det er rimeligt at se på, hvad konsekvenserne af samliv mellem andre mennesker er, hvad enten det er mellem mand og kvinde eller mellem andre. Der kan her, som det blev sagt af flere ordførere og af ministeren i går, være spørgsmål, der kan løses igennem en særlovgivning. Vi har i lejelovgivningen en mulighed for overtagelse af lejemål, som kunne udvides; der er navnlig spørgsmålet om det særlige fælleseje, der